

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مروری بر

گزارش رقابت‌پذیری جهانی (نسخه ویژه ۲۰۲۰): مسیر احیاء اقتصادی کشورها از بحران کووید-۱۹

ناشر:

World Economic Forum

تاریخ انتشار:

۱۶ دسامبر ۲۰۲۰

تهیه‌کننده: فرناز صفدری

۲۹ آذر ۱۳۹۹

مجمع جهانی اقتصاد جدیدترین گزارش رقابت‌پذیری جهانی را منتشر کرد. در این گزارش که با شیوع کووید-۱۹ مصادف بوده است، مجمع برای نخستین بار از زمان آغاز گزارش‌های رقابت‌پذیری، از رتبه‌بندی کشورها امتناع کرده است. در این شرایط ویژه که اقتصاد جهانی با پیامدهای کووید-۱۹ دست‌وپنجه نرم می‌کند، مجمع به جای رتبه‌بندی کشورها در ارکان پیشین رقابت‌پذیری به انتشار نسخه‌ای ویژه با محوریت «احیاء» اقتصادها از بحران کرونا و «تحول و بازطراحی» نظام‌های اقتصادی با تأکید بر «مردم»، «بهره‌وری» و «کره زمین» پرداخته است. مجمع، اقتصادهایی را در رویارویی با بحران کووید-۱۹ تاب‌آورتر ارزیابی کرده است که از میان مؤلفه‌های رقابت‌پذیری حائز موارد زیر بوده‌اند: کشورهایی که از اقتصاد دیجیتال پیشرفته و مهارت‌های بالای دیجیتال برخوردار هستند و شهروندان توانسته‌اند با دورکاری، اقتصاد را سرپا نگه دارند (هلند، نیوزیلند، سوئیس، استونی و ایالات متحده) - ۲. کشورهایی که دارای شبکه‌های تأمین اجتماعی قوی هستند و به خوبی توانسته‌اند از افرادی که قادر به کارکردن نبوده‌اند حمایت کنند (دانمارک، فنلاند، نروژ، اتریش، لوکزامبورگ و سوئیس). به همین ترتیب، کشورهایی که دارای نظام‌های مالی قوی هستند (فنلاند، ایالات متحده، امارات متحده عربی و سنگاپور) با تأمین اعتبار مورد نیاز SMEها در جلوگیری از ورشکستگی بنگاه‌ها موفق بوده‌اند - ۳. کشورهایی که با موفقیت توانسته‌اند سیاست‌های بهداشتی، مالیاتی و اجتماعی خود را برنامه‌ریزی و هماهنگ کنند (سنگاپور، سوئیس، لوکزامبورگ، اتریش و امارات متحده عربی) - ۴. کشورهایی که تجربه اپیدمی‌های قبلی را دارند مانند ویروس سارس که مجهز به پروتکل‌ها و فناوری‌های بهتری هستند و توانسته‌اند اپیدمی را نسبتاً بهتر از سایر کشورها مهار کنند (کره جنوبی و سنگاپور).

مقدمه

رکود اقتصادی ناشی از کووید-۱۹ پیامدهای اقتصادی و اجتماعی عمیقی به دنبال داشته است. از زمان شیوع همه‌گیری، نرخ بیکاری در اکثر اقتصادهای در حال توسعه و پیشرفته به سرعت افزایش یافته است و نرخ فقر نیز با از بین بردن دستاوردهای چند دهه گذشته، دوباره خبر از افزایش می‌دهد. طبق آخرین برآوردها، پیش‌بینی می‌شود بحران اقتصادی و بهداشتی ناشی از کووید-۱۹ در سال ۲۰۲۰ بین ۸۸ تا ۱۱۵ میلیون نفر را به فقر شدید بکشاند. با نگاهی به ساعات کاری از دست رفته در اقتصاد جهانی، پیش‌بینی می‌شود تا پایان سال جاری (۲۰۲۰)، ۲۴۵ میلیون شغل تمام‌وقت در سطح جهان از بین برود، که این امر به معنای از دست دادن ۸.۶٪ از ظرفیت مولد نیروی کار در جهان است. این بحران همچنین، ناکافی بودن زیرساخت‌ها و سیاست‌های موجود - از نظام‌های تأمین اجتماعی تا بهداشت و درمان - را به رخ کشیده است. چشم‌انداز اقتصاد جهانی برای سال ۲۰۲۱ تا حد زیادی منوط به وضعیت گسترش و شیوع این همه‌گیری و اثربخشی استراتژی‌های به‌کارگرفته شده دولت‌ها برای احیاء اقتصادی است. در این شرایط بسیار خاص و ویژه، مجمع

جهانی اقتصاد در نسخه ویژه گزارش رقابت جهانی جهانی ۲۰۲۰ به دنبال پاسخ دادن به این پرسش است که کشورها چگونه می‌توانند از بازگشت صرف به رشدهای اقتصادی پیشین فراتر روند و تمرکز خود را به چگونگی «بازطراحی و بازسازی بهتر» معطوف سازند. به گفته یکی از مدیران ارشد مجمع جهانی اقتصاد (Saadia Zahidi)، «در این مقطع از زمان که نااطمینانی عمیقی وجود دارد، بحران سلامت و رکود اقتصادی، جهان را ملزم به بازنگری اساسی در رشد و ارتباط آن با پیامدهایش برای مردم و کره زمین ساخته است. سیاست‌گذاران فرصت قابل توجهی یافته‌اند تا از این لحظه استفاده کنند و نظام‌های اقتصادی جدیدی را بسازند که ضمن افزایش رفاه مشترک و پایداری زیست‌محیطی، بسیار مولد باشند».

با وجود آنکه در حال حاضر، اولویت اصلی پاسخگویی به بحران سلامت است، اما به‌موجب همه‌گیری کووید-۱۹ فرصتی منحصر به فرد برای تأمل در عوامل اصلی رشد و بهره‌وری که از زمان بحران مالی ۲۰۰۸ تخریب شده بودند فراهم گشته است. از طرف دیگر، در همین زمان باید تعیین کنیم چگونه می‌توانیم نظام‌های اقتصادی خود را در آینده شکل دهیم تا آنها فقط تولیدمحور نباشند، بلکه به پایداری محیط زیست و رفاه مشترک منجر شوند. مجموعه گزارش‌های رقابت‌پذیری جهانی از نخستین گزارش در سال ۱۹۷۹ تا امروز، با هدف تشویق سیاست‌گذاران به فراتر رفتن از رشد کوتاه‌مدت و دستیابی به رفاه بلندمدت تهیه شده است. در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۲۰ به دلیل همه‌گیری کووید-۱۹ از رتبه بندی کشورها امتناع شده است. این نسخه ویژه از رقابت‌پذیری خواستار تغییراتی در سطح سیاست‌ها است که در آن، مؤلفه‌های اصلی تحول نظام‌های اقتصادی را ترکیبی از «بهره‌وری»، «مردم» و «کره زمین» تشکیل می‌دهد. در این راستا ۱۱ اولویت برای اقتصادها در نظر گرفته شده است که تحول و گذار کشورها را در این مسیر شکل می‌دهد.

نخست) تأثیر بحران کووید-۱۹ بر رقابت‌پذیری

متأثر از بحران سلامت فعلی در جهان، پیشرفت کشورها در برخی از نماگرهای رقابت‌پذیری متوقف شده یا کاهش یافته است. در عین حال، برخی از حوزه‌ها در مقایسه با روندهای پیشین شاهد بهبود قابل توجهی بوده‌اند. برای نمونه، همکاری بین شرکت‌ها، احتمالاً به دلیل کاهش مبادلات و جابه‌جایی افراد در اثر قرنطینه کسب‌وکارها در اقتصادهای پیشرفته کاهش یافته است، در حالی که این کشورها شاهد بهبود همکاری‌های درون شرکتی بوده‌اند، زیرا شرکت‌ها می‌بایست از منابع داخلی به نحو بهتری استفاده می‌کردند. در جداول ۱ و ۲، پنج حوزه‌ای که بیشترین افت و بیشترین پیشرفت را در اقتصادهای پیشرفته و در حال توسعه تجربه کرده‌اند، به نمایش درآمده است.

جدول ۱: پنج حوزه با بیشترین افت در اقتصادهای پیشرفته و در حال توسعه در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۲۰

اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور	اقتصادهای پیشرفته
۱. هزینه‌های خشونت و اعمال مجرمانه بر کسب‌وکارها	۱. رقابت در خدمات شبکه
۲. استقلال قضایی	۲. همکاری بین شرکت‌ها

۳. رقابت در خدمات حرفه‌ای	۳. جرایم سازمان‌یافته
۴. رقابت در خدمات خرده‌فروشی	۴. میزان تسلط بر بازار
۵. سهولت یافتن نیروی کار ماهر	۵. اعتماد عمومی به سیاستمداران

در اقتصادهای پیشرفته، با شتاب گرفتن فضای کاری دیجیتال، فعالان اقتصادی شاهد افزایش تمرکز بازار، کاهش چشمگیر رقابت در بخش خدمات، کاهش همکاری بین شرکت‌ها و کاهش دسترسی به نیروی کار ماهر بوده‌اند. اما از جنبه مثبت، واکنش بیشتر دولت‌ها به تغییر، بهبود همکاری‌های درون‌شرکتی و افزایش دسترسی به سرمایه‌های خطرپذیر قابل مشاهده بوده‌اند. در اقتصادهای در حال توسعه و بازارهای نوظهور، فعالان اقتصادی افزایش به هزینه‌های ناشی از خشونت و اعمال مجرمانه، کاهش استقلال قضایی، کاهش بیشتر رقابت و افزایش تسلط بر بازار و رکود اعتماد به سیاستمداران را به عنوان حوزه‌هایی که وضعیت وخیم‌تری را نسبت به گذشته تجربه می‌کنند اشاره کرده‌اند. اما نظرات مثبتی در مورد واکنش دولت به تغییر، همکاری‌های درون‌شرکتی و دسترسی به سرمایه‌های خطرپذیر در این کشورها عنوان شده است. همچنین، به افزایش ظرفیت جذب استعدادها که به طور بالقوه در بازار کار دیجیتال تسهیل می‌شود، اشاره شده است.

جدول ۲: پنج حوزه با بیشترین پیشرفت در اقتصادهای پیشرفته و در حال توسعه در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۲۰

اقتصادهای پیشرفته	اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور
۱. پاسخگویی دولت به تغییر	۱. همکاری درون‌شرکتی
۲. همکاری درون‌شرکتی	۲. پاسخگویی دولت به تغییر
۳. دسترسی به سرمایه خطرپذیر	۳. کارایی خدمات ریلی
۴. حمایت‌های شبکه تأمین اجتماعی	۴. دسترسی به سرمایه خطرپذیر
۵. استحکام مالی بانک‌ها	۵. ظرفیت کشور برای جذب استعدادها

دوم) مؤلفه‌های رقابت‌پذیری که به افزایش تاب‌آوری کشورها در برابر همه‌گیری انجامیده‌اند

گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۲۰، ویژگی‌های مشترکی که موجب شده برخی از کشورها در مدیریت آثار همه‌گیری کووید-۱۹ بر اقتصاد و مردم خود موفق‌تر عمل کنند را در ۴ گروه دسته‌بندی می‌کند: (۱) دیجیتال‌سازی اقتصاد و مهارت‌های دیجیتال؛ (۲) شبکه‌های تأمین اجتماعی و استحکام مالی؛ (۳) حاکمیت و برنامه‌ریزی و (۴) نظام بهداشت و

درمان و ظرفیت پژوهش، همگی مواردی هستند که در تاب‌آوری کشورها در برابر بحران سلامت ناشی از کووید-۱۹ نقش داشته‌اند. در ادامه، این ۴ حوزه به طور مختصر تشریح شده است.

(۱) دیجیتال‌سازی اقتصاد و مهارت‌های دیجیتال

فاصله اجتماعی، فوری‌ترین پاسخ به کووید-۱۹ بوده است. بنابراین، کشورهایی که قسمت قابل توجهی از اقتصاد آنها توانسته است به صورت دیجیتال به کار خود ادامه دهد، در شرایط بهتری قرار گرفته‌اند. برای نمونه، کشورهایی که از ترتیبات کاری انعطاف‌پذیر استفاده کرده‌اند (۵ کشور برتر شامل هلند، نیوزیلند، سوئیس، استونی و ایالات متحده) و کشورهایی که مهارت‌های دیجیتال در آنها بیشتر گسترش یافته است (۵ کشور برتر شامل فنلاند، سوئد، استونی، ایسلند و هلند) توانسته‌اند با افزایش دیجیتال‌سازی فعالیت‌های اقتصادی واحدی اقتصاد خود را مدیریت کنند. علی‌رغم ناهمگونی‌های مهمی که بین بخش‌ها از نظر امکان دیجیتال‌سازی فعالیت‌ها وجود دارد و این امر در برخی از بخش‌ها میسر نیست، اقتصادهایی که توانسته‌اند به فناوری و ارائه خدمات به صورت آنلاین تکیه کنند، نسبتاً کمتر تحت تأثیر اپیدمی قرار گرفته‌اند و همچنین، بهتر توانسته‌اند از فناوری در راستای پایش شیوع و گسترش ویروس بهره ببرند.

جدول ۳: ده کشور برتر در نماگرهای اصلی رکن فناوری در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۲۰

چارجوب قانونی دیجیتال	مهارت‌های دیجیتال	تمهیدات کاری انعطاف‌پذیر
ایالات متحده	فنلاند	هلند
لوکزامبورگ	سوئد	نیوزیلند
سنگاپور	استونی	سوئیس
امارات متحده عربی	ایسلند	استونی
مالزی	هلند	ایالات متحده
استونی	سنگاپور	لوکزامبورگ
سوئد	رژیم صهیونیستی	چین
فنلاند	دانمارک	استرالیا
آلمان	عربستان سعودی	فنلاند
هلند	کره جنوبی	دانمارک

(۲) شبکه‌های تأمین اجتماعی و استحکام مالی

از آنجا که بخش‌های مختلف اقتصاد باید ناگزیر در شرایط قرنطینه کامل یا کاهش فعالیت‌های تجاری به کار خود ادامه می‌دادند، کشورهای دارای شبکه‌های تأمین اجتماعی قوی برای حمایت از افرادی که نمی‌توانستند در دوران همه‌گیری کار کنند، در تأمین معاش شهروندان خود موفق‌تر عمل کرده‌اند. دانمارک، فنلاند، نروژ، اتریش، لوکزامبورگ و سوئیس توانسته‌اند به مکانیسم‌های کاملاً قابل اتکاء برای حمایت از خانوارها در بحران سلامت متوسل شوند. به همین ترتیب،

کشورهایی که توانسته‌اند با توزیع یارانه مستقیم یا اعطای اعتبار از کسب و کارها حمایت کنند، موفق شده‌اند از ورشکستگی بیش از حد و نابودی مشاغل جلوگیری کنند. در واقع، اقتصادهایی که نظام‌های مالی قوی دارند مانند تایوان [چین تایپه]، فنلاند، ایالات متحده، امارات متحده عربی و سنگاپور) راحت‌تر توانسته‌اند منابع لازم را به تأمین اعتبار SMEها اختصاص دهند.

شکل ۱: ده کشور برتر در شبکه‌های تأمین اجتماعی در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۲۰

۳) حاکمیت و برنامه‌ریزی

مدیریت بحران کووید-۱۹ برای همه دولت‌ها بسیار چالش‌برانگیز بوده است. ایجاد توازن میان سیاست‌های بهداشت عمومی با سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی مستلزم اتخاذ بهترین راه‌حل از میان گزینه‌های موجود (بهترین گزینه دوم) است که یافتن آن دشوار خواهد بود. به طور کلی، کشورهایی که بهتر توانسته‌اند اقدامات بهداشتی خود را با سیاست‌های مالیاتی و اجتماعی برنامه‌ریزی و هماهنگ سازند، در کاهش اثرات بحران نسبتاً موفق‌تر ظاهر شده‌اند. ثبات سیاستی (ظرفیت دولت برای ارائه یک چارچوب سیاستی ثابت) می‌تواند سنگ محکی برای نمایش ظرفیت دولت‌ها در برنامه‌ریزی و هماهنگ‌سازی باشد. از این جنبه، کشورهای سنگاپور، سوئیس، لوکزامبورگ، اتریش و امارات متحده عربی عملکرد نسبتاً خوبی داشته‌اند.

۴) نظام بهداشت و درمان و ظرفیت پژوهش

نظام بهداشت و درمان کشورها تنها با ظرفیت مراقبت‌های بهداشتی آن (بیمارستان‌ها، پزشکان، تخت‌ها) تعریف نمی‌شود، بلکه با میزان دسترسی عموم مردم به این خدمات، پروتکل‌های موجود برای مدیریت مسائل بهداشت عمومی و ظرفیت نظام بهداشت و درمان برای تولید و توسعه پاسخی فناورانه (واکسن) قابل تعریف است. در حالی که اندازه‌گیری همه‌جانبه ظرفیت مراقبت‌های بهداشتی کشورها ممکن نیست، داده‌های حاصل از پرسشنامه‌های نظرسنجی رقابت‌پذیری نشان می‌دهد کشورهای ژاپن، اسپانیا، تایوان [چین تایپه]، مالت و هلند توانسته‌اند دسترسی شهروندان خود به مراقبت‌های بهداشتی را نسبتاً به طور گسترده‌ای فراهم کنند. با وجود آنکه این کشورها نتوانسته‌اند از شیوع ویروس جلوگیری کنند، اما با فراهم ساختن دسترسی عمومی به مراقبت‌های بهداشتی، حمایت پزشکی گسترده‌ای از شهروندان خود به عمل آورده‌اند. به علاوه، شواهد نشان می‌دهد اقتصادهایی که تجربه همه‌گیری‌های قبلی نظیر سارس را دارند مانند کره جنوبی، سنگاپور و تایوان مجهز به پروتکل‌ها و نظام‌های فناورانه بهتری هستند و توانسته‌اند اپیدمی را نسبتاً بهتر از سایر کشورها مهار و از این بحران عبور کنند. همان‌طور که این بحران نشان داد، ظرفیت تولید و توسعه واکسن نیز در ارزیابی نظام بهداشت و درمان کشورها بسیار مهم است. بر این اساس، کشورهای با ظرفیت زیست‌فناوری بالاتر و دارای همکاری‌های ملی و بین‌المللی بین دانشگاه و صنعت (سوئیس، ایالات متحده، فنلاند، رژیم صهیونیستی و هلند) توانسته‌اند راه‌حل‌هایی برای بحران فعلی پیدا کنند و برای مقابله با همه‌گیری‌های بعدی در شرایط بهتری به سر می‌برند.

سوم) الزامات تحول اقتصادی

به منظور تحقق هدف دستیابی به نظام‌های اقتصادی حول سه محور مورد تأکید مجمع، یعنی «مردم»، «بهره‌وری» و «کره زمین»، گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۲۰، مسیر احیاء و تحول اقتصادی کشورها را در ۴ حوزه عملیاتی گسترده تعیین کرده است: محیط توانمندساز، سرمایه انسانی، بازارها و نوآوری که در ادامه شرح مختصری در مورد هر یک داده شده است.

۱) احیاء و تحول محیط توانمندساز

محیط توانمندساز دربرگیرنده نهادهای رسمی و غیررسمی است. خدمات شبکه‌ای و زیرساخت‌ها مانند حمل‌ونقل، انرژی، آب و مخابرات، در کنار چارچوب‌های متأثر از سیاست‌های پولی، مالیاتی و به طور گسترده‌تر، تأمین مالی عمومی در این بخش قرار می‌گیرند. این بخش روندهای اساسی نهادی، زیرساختی و مرتبط با محیط اقتصاد کلان را بیان می‌کند و اولویت‌هایی را برای مداخلات سیاستی کوتاه‌مدت و بلندمدت برای هدایت اقتصاد به سمت نتایج مولد، پایدار و فراگیر مطرح می‌سازد. گزارش توصیه می‌کند که دولت‌ها بهبود ارائه خدمات عمومی، مدیریت بدهی‌های عمومی و توسعه دیجیتال‌سازی اقتصاد را در اولویت قرار دهند. در بلندمدت، نظام مالیاتی تصاعدی، ارتقاء خدمات شبکه‌ای و ایجاد زیرساخت‌های سبزتر توصیه می‌شود. دستیابی به اقتصاد سبزتر مستلزم ارتقاء زیرساخت‌های انرژی، شبکه‌های حمل و

نقل و تعهد دولت و بخش خصوصی به حفظ و پیروی از توافقات زیست‌محیطی چندجانبه است. دانمارک، استونی، فنلاند و هلند بیشترین آمادگی را برای تحول اقتصادی از طریق زیرساخت‌ها به ثبت رسانده‌اند. کشورهای روسیه، اندونزی، ترکیه و آفریقای جنوبی آمادگی کمتری در این زمینه داشته‌اند.

(۲) احیاء و تحول سرمایه انسانی

سرمایه انسانی -در معنای توانمندی‌ها و مهارت‌های افراد - عامل اصلی رونق اقتصادی و بهره‌وری است. ارزش سرمایه انسانی از طریق اشتغال مولد در بازار کار تحقق می‌یابد و از طریق آموزش در طول دو دهه اول زندگی فرد و همچنین، از طریق سرمایه‌گذاری در آموزش‌های ضمن خدمت نیروی کار توسعه پیدا می‌کند. در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۲۰، گذاری تدریجی از طرح‌های مبتنی بر مرخصی اجباری افراد شاغل به ترکیبی از سرمایه‌گذاری فعال در فرصت‌های جدید بازار کار، افزایش برنامه‌های مهارت‌افزایی و شبکه‌های تأمین اجتماعی برای کمک به احیاء اقتصادی توصیه شده است. در بلندمدت، کشورها باید در جهت به‌روزرسانی برنامه‌های درسی، اصلاح قوانین کار و استفاده بهتر از فناوری‌های جدید مدیریت استعدادها تلاش کنند.

(۳) احیاء و تحول بازارها

بازارها سنگ بنای چرخ‌های اقتصاد هستند. بازارهای رقابتی غالباً کالاها و خدماتی را تولید می‌کنند که طیف وسیعی از نیازهای انسان را با بهترین قیمت ممکن تأمین می‌کنند. با این حال، در مواردی دیده می‌شود که بازارها نمی‌توانند بهترین نتیجه را بدهند، به‌ویژه هنگامی که قدرت بازار متمرکز، اطلاعات ناقص یا اثرات خارجی وجود داشته باشند. بحران مالی ۲۰۰۸ نشان داد که بازارها ناکارآمد هستند. در چنین مواردی، مقررات یا مداخلات دولت برای جلوگیری از / یا اصلاح شکست‌ها لازم است. درحالی‌که نظام‌های مالی در مقایسه با آخرین بحران مالی به طور قابل ملاحظه‌ای باثبات‌تر شده‌اند، اما باید فراگیرتر شوند که البته افزایش تمرکزگرایی در بازارها و افزایش موانع در جابجایی کالاها و مردم، تحول در بازارهای مالی را با مشکل مواجه کرده است. در این گزارش، ضمن به‌روزرسانی چارچوب‌های رقابت و ضدانحصار، ارائه مشوق‌های مالی به بنگاه‌ها جهت مشارکت در سرمایه‌گذاری‌های پایدار و فراگیر توصیه شده است.

(۴) احیاء و تحول اکوسیستم نوآوری

اکوسیستم نوآوری شامل فرآیندی پیچیده از خلق ایده، تبدیل آن به محصول تا تجاری‌سازی محصولات در مقیاس وسیع است. موفقیت این فرآیند به عوامل مختلفی بستگی دارد، مانند فرهنگ کسب‌وکار که به کارآفرینی پاداش دهد، ریسک-پذیری و اراده برای پذیرش تغییر، مجموعه‌ای از مقررات و هنجارهای اداری که مشوق این نگرش هستند، بخش قوی تولید دانش (دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و آزمایشگاه‌ها)، و همکاری بین این مراکز با بازار. نوآوری را می‌توان با موفقیت به سمت برنامه‌هایی که برای جامعه بسیار ارزشمند هستند هدایت کرد (برای نمونه، انرژی سبز). اگرچه فرهنگ کارآفرینی در دهه گذشته به‌خوبی شکوفا شده است، اما خلق بنگاه‌های جدید، فناوری‌های پیشرو و محصولات و خدماتی که این

فناوری‌ها را به کار می‌گیرند متوقف شده است. این گزارش، سرمایه‌گذاری دولت و بخش خصوصی را در تحقیق و توسعه توصیه می‌کند. در بلندمدت، کشورها باید از خلق «بازارهای فردا» حمایت کنند و بنگاه‌ها را برای متنوع‌سازی فعالیت‌ها ترغیب کنند. فنلاند، ژاپن، ایالات متحده، کره جنوبی و سوئد برای ایجاد بازارهایی برای فردا آماده‌تر هستند، درحالی‌که یونان، مکزیک، ترکیه و جمهوری اسلواکی آمادگی کمتری در این زمینه دارند.

چهارم) سنجش آمادگی کشورها برای تحول اقتصادی

این نسخه ویژه از گزارش رقابت‌پذیری جهانی، به احصاء ۱۱ اولویت برای دستیابی به تحول اقتصادی در قالب سه چارچوب زمانی پرداخته است: مواردی که بر اساس داده‌های مربوط به عوامل شکل‌دهنده رقابت‌پذیری در طول یک دهه گذشته احصاء شده‌اند (دوره پیشاکرونا)، مواردی که بحران اخیر کووید-۱۹ نشان داد برای احیاء اقتصادها در کوتاه‌مدت [۱ تا ۲ سال آینده] ضروری هستند (دوره کرونا- دوره احیاء اقتصادی) و مواردی که می‌توانند تحول بلندمدت [۳ تا ۵ سال آینده] را برای اقتصادها رقم بزنند و با نتایج بهتر بهره‌وری، رفاه مشترک و پایداری زیست‌محیطی همراه شوند (دوره پساکرونا- دوره تحول اقتصادی). این ۱۱ اولویت شناسایی شده قرار است حرکت به سمت یکپارچگی کامل اهداف اجتماعی، زیست‌محیطی و نهادی را طی پنج سال آینده (به طور تقریبی) در نظام‌های اقتصادی نهادینه سازند. گزارش حاضر ضمن ارائه این ۱۱ اولویت، به سنجش مقدماتی «آمادگی تحول» در کشورها می‌پردازد که برای اندازه‌گیری جایگاه فعلی کشورها در این مسیر از آخرین آمار موجود استفاده شده است. این تمرین با سنجش امتیاز مجموعه کوچکی از کشورها -۳۷ اقتصاد^۱ که اکثر داده‌های مربوط به نماگرهای تحول اقتصادی برای آنها در دسترس قرار دارد- صورت گرفته است و قصد آن ارزیابی کامل عملکرد کشورها در زمینه رفاه پایدار و فراگیر نیست، بلکه فقط بر ابعاد جدید تحول اقتصادی تمرکز دارد. این تمرین سه هدف را نشانه گرفته است: نخست) ترسیم حوزه‌های دارای اولویت به منظور تعریف بهتر اقدامات و/ یا سیاست‌های مورد نیاز برای «بازسازی بهتر» اقتصادها با رویکردی مولد، پایدار و فراگیر؛ دوم) ارائه شمایی از وضعیت ۳۷ کشور در مسیر تحول اقتصادی خود؛ و سوم) برجسته ساختن شکاف اصلی داده‌ها در ارزیابی سیاست‌ها و عملکرد کشورها. با اذعان به این مسئله که آمارهای موجود برای اندازه‌گیری تمام ابعاد مؤثر در وضعیت تحول اقتصادی کشورها کافی نیستند، اما نتایج نشان می‌دهد که هنوز هیچ کشوری به طور کامل آماده تحول اقتصادی نیست. با این حال، بر اساس سیاست‌های قابل اندازه‌گیری، «مدل کشورهای نوردیک»^۲ به عنوان نویدبخش‌ترین مدل در هدایت نظام‌های اقتصادی به سوی آینده‌ای مولد، پایدار و دربرگیرنده رفاه شناخته شده است. کشورهای نوردیک

^۱- مشتمل بر: آرژانتین، استرالیا، اتریش، بلژیک، برزیل، کانادا، شیلی، چین، جمهوری چک، دانمارک، استونی، فنلاند، فرانسه، آلمان، یونان، مجارستان، هند، اندونزی، ایرلند، رژیم صهیونیستی، ایتالیا، ژاپن، کره جنوبی، مکزیک، هلند، نیوزیلند، لهستان، پرتغال، روسیه، جمهوری اسلواکی، آفریقای جنوبی، اسپانیا، سوئد، سوئیس، ترکیه، انگلستان، ایالات متحده آمریکا.

^۲- منطقه نوردیک (Nordic) متشکل از سوئد، نروژ، دانمارک، فنلاند، ایسلند، گرینلند و جزایر فارو و آند است. کشورهای نوردیک در چند دهه گذشته نه تنها در زمینه حل مسائل و مشکلات اقتصادی، بلکه در زمینه حل مشکلات و بحران‌های اجتماعی نیز موفق بوده‌اند.

(برای نمونه، فنلاند، دانمارک و سوئد) در اکثر ۱۱ اولویت مشخص شده با ثبت بهترین عملکرد، از بیشترین میزان آمادگی برای تحول اقتصادی حکایت دارند. اولویت‌های ۱۱ گانه مجمع برای تحول اقتصادی کشورها عبارتند از:

۱. حصول اطمینان از وجود اصول حاکمیتی قوی و چشم‌انداز بلندمدت در نهادهای عمومی که با ارائه خدمات به شهروندان اعتماد آنها را جلب می‌کنند
۲. ارتقاء زیرساخت‌ها در راستای تسریع انتقال انرژی و گسترش دسترسی به برق و فناوری اطلاعات و ارتباطات
۳. گذار به نظام مالیاتی تصاعدی، تجدیدنظر در مالیات بر شرکت‌ها، مالیات بر ثروت و نیروی کار در سطح ملی و در چارچوب همکاری‌های بین‌المللی
۴. روزآمدسازی برنامه‌های درسی و توسعه سرمایه‌گذاری در مهارت‌های مورد نیاز مشاغل و «بازارهای فردا»
۵. بازنگری در قوانین کار و حمایت اجتماعی متناسب با اقتضات جدید اقتصاد و نیازهای جدید نیروی کار
۶. توسعه زیرساخت‌ها و افزایش دسترسی و نوآوری در زمینه بهداشت و درمان و مراقبت از سالمندان و کودکان در راستای منافع جامعه و اقتصاد
۷. افزایش مشوق‌ها با هدف هدایت منابع مالی به سمت سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت، تقویت ثبات و گسترش دامنه شمول خدمات مالی
۸. بازنگری در چارچوب‌های رقابت و ضدانحصار متناسب با مقتضیات انقلاب صنعتی چهارم، حصول اطمینان از دسترسی به بازار، هم در سطح محلی و هم در سطح بین‌المللی
۹. تسهیل ایجاد «بازارهای فردا»، به ویژه در حوزه‌های نیازمند همکاری دولت و بخش خصوصی
۱۰. تشویق و گسترش سرمایه‌گذاری صبورانه در پژوهش، نوآوری و اختراع که می‌تواند به خلق «بازارهای فردا» بیانجامد
۱۱. تشویق بنگاه‌ها به پذیرش تنوع، برابری و شمولیت با هدف افزایش خلاقیت

منبع

Schwab, Klaus & Zahidi, Saadia. (December 16, 2020). *The Global Competitiveness Report-SPECIAL EDITION 2020: How Countries are Performing on the Road to Recovery*. World Economic Forum. www.weforum.org.